

nam danes zvene predvsem kot hudo-mušne zanimivosti:

Najprimernejša višina gorolazca je 5 do 5 in pol čevlja (155 do 170 centimetrov), ker daljši hitreje izgubi ravnotežje in se prelomi, biti mora neoženjen, »sicer pri ločitvi utрпи dosti svojega poguma, dolgotrajna in pogostna odsotnost moža ima za posledico, da se lepi spol navzame mišljenja, kakršnega so bile poljske dame za kralja Boleslava II...«. Opusti naj tobak, vino in mehko posteljo. Najbolje je, da ima belega konja ali serca, ki ga ob vrnitvi najlaže najde. Zaradi roparjev naj ima popotnik namesto gumbov nekaj z usnjem obšitih zlatnikov, ker mu roparji suknič navadno puste.

Morda prav te podrobnosti najlepše kažejo širokosrčnost in radoživost Belsazarja (ali Baltazarja) Hacqueta, svetovljana, ki je dobršen del svojega bogatega življenja posvetil našim ljudem in goram.«

NEMIRNI DUH

Belsazar Hacquet se je rodil leta 1739 ali 1740 v mestecu Le Conquet zahodno od Bresta v Bretoniji; bil je torej Bretonec

in so ga krstili za Belsazarja, pozneje pa so mu nekateri pofrancozili ime v Balthazar — in pod tem imenom smo ga doslej večinoma poznali tudi Slovenci. Nemiren duh, kakršen je bil, je služboval v Pragi, se od tod napotil prek Poljske v Carigrad, zbolel v Besarabiji za kugo, opustil nadaljnje potovanje v Turčijo in odšel k prijatelju na Erdeljsko, kjer je ostal pol-drugo leto, nato pa se je prek Madžarske napotil na Dunaj. Tam so ga sprejeli v državno službo, na njegovo željo pa so ga poslali za rudniškega zdravnika v Idrijo. Kot rudniški kirurg je bil v Idriji od leta 1766 do 1773, nato pa do leta 1787 kot profesor anatomije in porodništva v Ljubljani.

Menda ni slovenske pokrajine, ki je Hacquet ni obiskal. Bil je na Kumu in v Čabru, predvsem pa pogosto v Bohinju, od koder je zlezal na marsikatero goro.

S spominsko ploščo, ki so jo vzdali v pročelje hiše na Gornjem trgu 4 v Ljubljani, smo Slovenci pokazali, kako znamo ceniti in biti hvaležni velikim ljudem (pa čeprav niso čisto »naši«), ki so živeli med nami.

PRIJATELJU EVGENU LOVŠINU V SLOVO

BOGATA ZAPUŠČINA VELIKEGA PLANINCA

DR. MIHA POTOČNIK

Osmrtnica v »Delu« dne 12. decembra 1987 nam je sporočila, da je v 92. letu starosti umrl prof. Evgen Lovšin, višji predavatelj na ekonomski fakulteti v pokoju, planinski pisatelj in preporodovec. Pokopali so ga v najožjem družinskem krogu na ljubljanskih Žalah.

Z njim je odšel eden od najbolj markantnih in kulturnih slovenskih planincev. Naključje je hotelo, da se je rodil istega leta 1895 kot naš Planinski vestnik. Kar simbolično je, da je bil Evgen Lovšin eden izmed Vestnikovih najmarljivejših sodelavcev, saj je vanj začel pisati leta 1937 ter mu ostal zvest vse do zadnjih dni. Bil je 22 let delaven in ustvarjalen član uredniškega odbora, kot pisec pa je vanj prispeval več kot 40 obsežnejših in zanimivih razprav, zapisov in študij.

O njegovem bogatem življenju in delu sta obširneje pisala urednik Tine Orel »Srečanje z Evgenom Lovšinom — pri sedmem milniku« (P. V. 1965/9) in Stanko Hribar (P. V. 1976/1) ob Lovšinovi osemdesetletnici. Za 90-letnico se ga je Vestnik spomnil, ko je poročal o vsakoletni počastitvi planinskih jubilarov (P. V. 1986/2). Sicer pa je Evgen Lovšin leta 1981 sam skrbno zbral v zajetni mapi svoje »delo

in ocene«. Zato tukaj lahko povzamem le nekaj najvažnejših in najbolj značilnih podatkov:

Evgen je bil izredno marljiv in temeljit pisec. Napisal je množico strokovnih razprav, študij in člankov z različnih ekonomskih področij.

Nas tukaj zanima predvsem njegovo planinsko delo, za katerega mu te dni ob slovesu dolgujemo posebno zahvalo v prepričanju, da bo s svojimi knjigami še dolgo ostal med nami.

Naštejmo samo najboljše dela, planinske knjige, ki pričajo zanj in za njegove zasluge:

— V Triglavu in njegovi soseščini (prva izdaja ob 50-letnici ustanovitve Slovenskega planinskega društva, druga izpopolnjena leta 1946) — »prava enciklopedija čustvenih in umskih vzgibov« (Tine Orel).

— Gorski vodniki v Julijskih Alpah (Planinska založba, 1961) — delo, ki je zahtevalo ogromno potrpežljivega in natančnega zbiranja gradiva.

— Triglav — gora in simbol (Mladinska knjiga, 1979 — v počastitev 200-letnice prvega vzpona štirih srčnih mož iz Bohinja na Veliki Triglav (soavtorja še Stanko Hribar in dr. Miha Potočnik).

— Valentin Stanič (monografija — Planinska zlažba, 1956).

Za podobo Evgena Lovšina sta poleg strokovnega pisanja in predavateljstva na Ekonomski fakulteti v Ljubljani nadvse značilni še vsaj dve potezi:

— Njegovo delovanje v naprednem slovenskem »Preporodu«, kjer je bil od leta 1912 do 1914 predsednik, zaradi česar so ga avstroogrške oblasti zaprle in preganjale, to pa je popisano v njegovi knjigi »Preporodovci proti Avstriji«; potem pa je za to Avstrijo kot politično sumljiv (politisch verdächtig) moral na soško fronto, kjer je bil na Oslavju nad Gorico ranjen.

— Velika navezanost na rojaka — pesnika Otona Župančiča. (Lovšinova mati Fanika, roj. Mihelič, je bila doma iz pesnikove rojstne hiše.) O Otonu Župančiču je pisal v Vestniku (»Oton Župančič in narava, posebej njen gorski svet« P. V. 1972/3), potem pa še knjigo »Rod in mladost Otona Župančiča«.

Evgen Lovšin je planinstvo vedno in predvsem pojmoval in doživljal kot kulturno udejstvovanje, kot sestavni del narodove duše in srca in kot del na pokrajino vezane naše tisočletne usode.

Tako tudi ni čudno, da je s svojim deležem 50 000 din (enak delež je vložil tudi dr. Stanko Tomižšek, Metod Badjura pa svojo idejo in filmsko kamero z vsemi potrebnimi pritisklinami) omogočil snemanje in dokončanje drugega slovenskega celovečernega filma »Triglavske strmine« (premiera leta 1932).

Kot član banovinskega sveta takratne Dravske banovine je bil eden od najzaslužnejših pobudnikov in uresničevalcev v prizadevanjih za izgradnjo Narodne univerzitetne knjižnice (NUK). Njegov levi delež sta mu v posebnih zahvalnih pismih priznala takratna univerzitetna rektorja dr. Slavič in dr. Ramovš (1934).

Seveda je Evgen zelo veliko in rad obiskoval naš gorski svet, predvsem Julijce, največ z našo »zlato navezo«, Jožom Čopom, dr. Stankom Tomižškom in menoj. Med drugim smo bili že leta 1931 skupaj na obisku Matterhorna.

Že leta 1924 pa je kot izvrsten telovadec Sokola sodeloval v jugoslovanski telovadni reprezentanci na VIII. olimpiadi v Parizu.

Ob okupaciji se je kot napreden patriot že zgodaj vključil v Osvobodilno fronto in za to po vojni prejel posebno priznanje Skupščine mesta Ljubljana »za udeležbo v organiziranem osvobodilnem delovanju«.

Po vojni je bil sprva (1945—1947) delegat Ministrstva za industrijo in rudarstvo LR Slovenije v Trboveljski premogokopni družbi (danes bi se temu reklo: generalni direktor), nato pa predavatelj na Ekonomski fakulteti vse do svoje upokojitve.

Dobil je številna visoka državna odlikovanja, pa tudi srebrni in zlati odličji Planinske zveze Slovenije in Planinske zveze Jugoslavije.

Kot upokojenec je veliko pisal in snoval ter bil živo povezan z vsem, kar se je dogajalo v slovenski družbi in posebej še v planinski srenji. Ob svoji 80-letnici je na seji uredniškega odbora P. V. dejal: »... mi še vedno več načrtov roji po glavi, kakor jih je spričo neogibnih naravnih zakonov moč uresničiti«.

Tako se je pač zdaj zgodilo tudi to poslednje.

Z vsako smrtjo prijatelja, tovariša, gorskega znanca pa je tudi mene manj...

Alpinizem je skupek vsega delovanja in stremjenja v visokih gorah. To delovanje je športno, estetično, etično. Slednje pripelje do formiranja posebnega svetovnega nazora. Izvaja se v družbi z vedami o alpski naravi in alpskem higieničnem, gospodarskem in socialnem življenju in v družbi z umetnostjo ter poezijo, ki ima za predmet Alpe in druge visoke gore. Alpinistika pa je gorski šport, torej samo del alpinizma.

Glede na te definicije se vprašamo, ali je gorski šport (alpinistika) za alpinizem bistvene važnosti. Ali je alpinizem mogoč samo na seji, v knjižnici, za pisalo mizo — v zvezi s katero koli vedo ali umetnostjo, samo da so predmet visoke gore? Menimo, da je osebno obiskovanje gor pravemu alpinistu neobhodno potrebno in da je za globlje spoznavanje katere koli stroke, ki so ji predmet visoke gore, osebno doživetje bistvene in neobhodne važnosti. Alpinizem vsebuje oboje: doživetja in študije.

Evgen Lovšin:
V Triglavu in v njegovi soseščini